

סיפור המעשה של מנחם (מוסקוביץ') פרץ מח"ל – אונית המעפילים 'הגנה'.

כשנגמרה מלחמת העולם השנייה פנתה 'הסוכנות היהודית' אלינו (תנועות הנוער הציוניות) לקבל מתנדבים אשר יהיו מוכנים להוביל את פליטי השואה מאירופה לפלסטינה. מכיון שלא הייתה אפשרות לעלות ארצה מאמריקה בכל צורה אחרת, הצעת הסוכנות הייתה מפתה: גם לעלות בעצמנו וגם לעזור לאחרים לעלות באותו הזמן. חמישה חברים מהקומונה הקטנה שלנו בברונקס התנדבו: בלוקי בלוקמן (ברקן), זאב ראוף, דב סליגמן (סמילנסקי), אריה מלכין ואנוכי. עד אז הסיעו את רוב המעפילים בספינות קטנות יחסית והסוכנות החליטה להגדיל את כמויות המעפילים באמצעות אוניות גדולות יותר. שתי האוניות הראשונות שנקנו היו קורבטות קנדיות לשעבר ובהמשך נקנו אוניות גדולות יותר (האחרונות היו שתי 'הפאנים' שהכילו כ-7,500 איש כול אחת מהן).

הקורבטות הנ"ל - 'אשיהו וודג'ווד' (לשעבר Beuharnois) ו'הגנה' (Balboa/Norsyd) - הגיעו כמובן ללא החימוש שלהן והיו ממוקמות במספנה באי סטטין, שם הכינו אותן לחציית האוקיינוס האטלנטי. אנחנו עשינו הכרה עם הספינות ועם התפקידים השונים שחולקו לכל אנשי הצוות. זה היה אמור להיות הבית שלנו למספר חדשים. בחלק מהמחסנים העמיסו קופסאות סיגריות ומצרכים אחרים שהיו "שוויים זהב" באירופה הרעבה ללחם לאחר מלחמת העולם. "מטען" זה היה אמור לעזור לחסוך בהוצאות עבור הספינות והדלק ובכלל.

בערב שלפני ההפלגה נערך טקס מרשים בנוכחות הגנרל יעקב דורי שהיה בארה"ב באותה עת. הוא היה אז ראש המטה הכללי של ארגון ההגנה ולאחר מכן הרמטכ"ל הראשון של צה"ל. זה היה חשוב לישוב היהודי בפלסטינה לדעת שיהדות אמריקה תומכת וגם שותפה מלאה במאמץ להעלות את שארית הפליטה ארצה. רב החובל והמכונאי הראשי היה אנשי מקצוע ותיקים, אבל כמעט כל הצוות היה מורכב מבני ההכשרות של הבונים והשומר הצעיר, שלרובם לא היה שום ניסיון ימי קודם.

מהרגע שהפלגנו האניות טולטלו בחוזקה לכול הכיוונים בשל חוסר מטען. רבים מאתנו וגם הקצין השוודי... הוותיק, חלינו במחלת ים. שתי האוניות יצאו מניו יורק ביחד, אבל דרכינו נפרדו די מהר מסיבות שונות. אנחנו, אני הייתי על 'ההגנה', הגענו ל- Marseilles ו'הוודג'ווד' הגיעה ל- Genoa. נשארנו שם כמעט חודשיים בעת שאנשי הפלי"ם הכינו את הספינה כדי להעמיס עליה את המספר המכסימלי של מעפילים. בינתיים האנגלים לחצו על הצרפתים למנוע מהאוניה להפליג, אך הצרפתים היו רובם לצדנו ותמכו בעלייה. האוניה שלנו הייתה הכי טובה מכל האניות שעמדו לרשות הפלי"ם עד אז ולכן הרבה אנשים מכובדים באו לראותה. בין היתר היה גם גרשון עציון (פלי"מניק וגדעוני חבר קבוץ עין דור) שבא לראותה ואז הופתעתי כשנדע לי לאחר מכן, שאנו חברי אותו קבוץ!

לבסוף העלינו את המעפילים והפלגנו. לפי התכנית המקורית היינו אמורים לפגוש ספינה טורקית ישנה ובלויה לא הרחק מגבולות הארץ ולהעביר אליה את "הנוסעים" שלנו, כדי שנוכל לחזור לאירופה ולהעלות עוד מעפילים. כל זה הלך לפי התכנית, אבל רב החובל הטורקי שינה פתאום את דעתו ורצה לחזור בו מהעסקה. כמה פלי"מניקים ביקרו אצלו ובעזרת אקדח הצליחו לשכנע אותו לא להפר את החוזה. בגלל הים הסוער לא יכולנו להיצמד לאוניה השנייה ונאלצנו להעביר את כל המעפילים על ידי כמה סירות מנוע קטנות שעשו דרכן הלוך ושוב בין הספינות. אגב, היה אתנו עיתונאי אמריקני ש"ההגנה" הזמינה אותו לתעד את נסיעתנו עם המעפילים. גם הוא עבר לספינה הטורקית והמשיך עם המעפילים עד מחנה המעצר בעתלית. אחר כך הוא כתב ספר על הנסיעה הזו בשם "Underground to Palestine". השם המקורי של הספינה הטורקית היה 'Akbel', ושם "ההגנה" שניתן לה היה 'ביריה'.

אנחנו שמנו פעמינו ליוגוסלביה. עכשיו שהיינו יותר מנוסים יכולנו לקחת יותר מעפילים בספינה שלנו והעמסנו עליה מעל 2,500 איש. נסענו ישר לארץ כדי לקצר את משך הנסיעה עבור המעפילים, שהיו דחוסים בצורה קשה. בתחילה הכול הלך חלק, אבל באמצע הדרך התקלקל המנוע באופן רציני וגם נגמר לנו הדלק. היינו צריכים לפרק חלק מהמבנה כדי לספק דלק ולהמשיך לנסוע. כשהגענו קרוב לגבולות הארץ הצטרפו אלינו שתי משחתות של הצי המלכותי.

קיבלנו פקודה לא להתנגד, וע"כ נתנו לחיילים לעלות ולהשתלט על הספינה. הם הובילו את הספינה לחיפה ועגנו במרחק מה מהרציף למשך יומיים. למחרת התקרבה ספינת מנוע קטנה כנראה כדי להביא ציוד או אנשים לתיקונים שונים ונצמדה אלינו. אני ועוד שני מלחים ירדנו לסירה ונאמר לנו לשכב בתחתיתה. עשינו כך והסירה הסתלקה וחזרה לרציף הנמל. משאית עמדה שם בצד ומיהרנו ועלינו עליה והיא יצאה את הנמל בלי להיבדק. נסענו למרכז העולים בהדר הכרמל ושם ניתנו לנו תעודות זהות מזויפות. משם הסיעו אותי לקבוץ עין השופט והחברים קיבלו אותי בחמימות ורצו לשמוע את הסיפור של שתי ההפלגות. למחרת בבוקר הגיע אריה מלכין והוא הוביל אותי דרך יער משמר העמק לקיבוץ. אריה הגיע ארצה עם 'וודג'ווד' קצת לפני. כל הגרעין שלנו התקבץ במשמר העמק וטרם הוחלט איפה ליישב אותנו.

מכל מקום כשאני מסתכל אחורה ומנסה לסכם את מעשיי, אני יכול להגיד שהחלטתי החלטה חשובה ונכונה עבורי ואם הייתי צריך לשוב ולהחליט מה לעשות פעם שנייה, הייתי שוב מחליט את אותה החלטה. עליתי ארצה וחייתי את האידיאלים שלי בקיבוץ. מבחינה כלכלית ומעמד חברתי אולי אחרים הגיעו יותר רחוק ממני, אבל אני מאד מרוצה גם מאורח חיי וגם בידיעה שתרמתי כמיטב יכולתי לבניית המדינה ובזה אתברך.